

RĪGĀ

2021. gada 4. augustā
Nr. 1-23/107_e
Uz 22.07.2021. VSS-657

Finanšu ministrijai

Informācijai:
**Valsts prezidenta kancelejai
Ministru prezidenta birojam
Tieslietu ministrijai
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai
Ekonomikas ministrijai
Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
Finanšu izlūkošanas dienestam
Patērētāju tiesību aizsardzības centram
Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram
Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai
Latvijas Darba devēju konfederācijai**

adresātiem paziņošanai oficiālajā elektroniskajā adresē

Par likumprojektu "Grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā" (VSS- 657)

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) ir izskatījusi Finanšu ministrijas izstrādāto likumprojektu "Grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā" (VSS-657) (turpmāk – Likumprojekts) un izsaka **sekojošu iebildumu.**

Likumprojekta 1. un 2. pants paredz noteikt, ka turpmāk visiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk - Likums) 3. pantā minētajiem Likuma subjektiem Likumā noteikto pienākumu izpildei būs tiesības pieprasīt un par abonēšanas maksu saņemt no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodu reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstus un ziņas šā likuma 10.¹ panta pirmās daļas 2. punktā un 41. panta otrās daļas 2., 3., 4., 5., 6. un 7. punktā minētajā apjomā, kā arī glabāt un citādi apstrādāt minēto informāciju. Ievērojot minēto, Likumprojekts pēc būtības paredz noteikt, ka kredītiestādes un apdrošināšanas komersanti informāciju, kas tiem nepieciešama Likumā noteikto pienākumu

izpildei, turpmāk nesaņems bez maksas, bet gan par maksu atbilstoši reģistru informācijas sistēmas abonēšanas maksai administratīvo izmaksu apmērā.

Asociācija, izvērtējot Likumprojektā piedāvāto secina, ka tas **neatbilst un neveicina valsts noteiktos ilgtermiņa mērķus digitālās transformācijas kontekstā, kā arī ignorē iepriekšējās vienošanās par pasākumiem, kas veicami samērīgas un saprātīgas pieejas nostiprināšanai, izpildot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – NILLTPF) novēršanas prasības.**

Asociācija vērš uzmanību, ka šī gada 6. jūlijā Ministru kabinets apstiprināja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk - VARAM) izstrādātās "Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam" (turpmāk - Digitālās transformācijas pamatnostādnes). Minētās vadlīnijas nosaka valsts turpmāko digitālo attīstību, iezīmējot kā mūsdienu tehnoloģiskās iespējas veicinās sabiedrības, tautsaimniecības un valsts pārvaldes izaugsmi, inovāciju un konkurētspēju. Digitālās transformācijas pamatnostādņu 4.4. attīstības jomas "Tautsaimniecības (t.sk. valsts pārvaldes) digitālā transformācija" 4.4.2. rīcības virzienā "Datu pārvaldība, atvēršana un analīze" definētajai rīcībai valsts pārvaldē tiks izveidots visaptverošs datu pārvaldības tiesiskais un organizatoriskais ietvars un ieviesta datu pārvaldības prakse, kurā vienveidīgi, profesionāli un mērķtiecīgi tiks īstenoti datu pārvaldības procesi, lai valsts pārvaldē uzturētiem datiem nodrošinātu augstu vērtību, kvalitāti un izmantojamību tautsaimniecībā. Datu, kas privātajam sektoram nepieciešami valsts noteikto pienākumu izpildei, pieejamība par maksu, turklāt katram reģistram nosakot pieejamības veidus, maksu un nosacījumus atbilstoši katra reģistra individuālai izpratnei nevis vienotam datu pārvaldības modelim, neveicina ne datu automatizētu izmantošanu, ne to izmantojamību tautsaimniecībā. Tieši pretēji Likumprojektā paredzētā pieeja radīs situāciju, kurā privātajam sektoram apgrūtināša un dārga tam no valsts nepieciešamo datu saņemšana Likuma prasību izpildei, liks savus pakalpojumus padarīt mazāk efektīvus un sadārdzinās pakalpojumus klientiem, lai segtu par informācijas saņemšanu radītos izdevumus. Šāda pieeja ir pretrunā arī Digitālās transformācijas pamatnostādņu 4.4.3. rīcības virziena "Finanses un nodokļi" vīzijai, kurā iedzīvotājiem pieejama drošāka, lētāka, ātrāka finanšu sistēma. un nepieciešamajai rīcībai - samazināt finanšu, datu aprites izmaksas un palielināt tās ātrumu. Norādām, ka lai gan atbildīgā ministrija par ar datu pārvaldību un pieejamību saistītajiem jautājumiem ir VARAM, valsts reģistru informācijas sistēmu kontekstā kā līdzatbildīgās pamatoti minamas visas ministrijas, jo tikai kopā visām valsts reģistru informācijas sistēmām, vienojoties par vienādu pieeju datu pārvaldībai un pieejamībai, iespējams sasniegt Digitālās transformācijas pamatnostādnes iezīmētās vīzijas. Ievērojot minēto, Asociācija, domājot par valsts attīstības ilgtspējas perspektīvu, **aicina uz Likuma 53. punktā definēto uzdevumu Ministru kabinetam raudzīties plašāk kā tikai NILLTPF novēršanas jomā un attiecīgi nevīrīt Likumprojekta 1. un 2. pantā iecerētos grozījumus redakcijā, kas ir pretrunā ar Ministru kabineta definētajiem mērķiem digitālās transformācijas kontekstā.**

Papildus norādāms, ka lai gan Likuma 53. punkts paredzēja Ministru kabinetam divu gadu laikā pienākumu iesniegt Saeimai likumprojektu, kas vienādo Likuma 5.¹ panta otrās daļas un 41. panta otrās daļas nosacījumus informācijas pieejamības nodrošināšanai Likuma subjektiem, no Likumprojekta anotācijas secināms, ka Finanšu ministrija ir vērtējusi informācijas vienādošanas iespējas tikai vienā virzienā, proti, paredzot, ka turpmāk visiem Likuma subjektiem, arī tiem, kuri līdz šim informāciju saņēma bez maksas, nosakāma maksa par informācijas saņemšanu. Likumprojekta anotācijā **nav ne aprēķinātas informācijas bezmaksas nodrošināšanas iespējas visiem Likuma subjektiem, ne vērtētas citas alternatīvas. Tāpat nav vērtēta Likumprojektā paredzētā regulējuma negatīvā ietekme kredītiestādēm, apdrošināšanas komersantiem, kā arī to klientiem - kā administratīvo izmaksu, tā papildus radītā sloga veidā.** Šāds izvērtējums būtu obligāti nepieciešams, saprotot, ka maksas noteikšana informācijai, kas no

valsts saņemama obligāti Likumā noteikto prasību izpildei, pēc būtības ietekmēs finanšu pakalpojumu izmaksas ikvienam, kas šos pakalpojumus izmanto.

Asociācija vērš arī uzmanību, ka Likumprojekta 1. un 2. pantā piedāvātais ir pretrunā ne vien Digitālās transformācijas pamatnostādnes noteiktajiem mērķiem, bet arī kā valdības, tā Saeimas deputātu un virknes citu institūciju pārstāvju paustajiem viedokļiem par nepieciešamību nodrošināt samērīgas prasības NILLTPF novēršanas prasību izpildē. Finanšu sektora attīstības padomes šī gada februārī apstiprinātais Pasākumu plāns samērīgas pieejas nodrošināšanai, izpildot NILLTPF novēršanas prasības (turpmāk – Samērīguma plāns), tā 6.pasākumā paredz, ka jāuzlabo datu pieejamība, kas nepieciešama klienta izpētei un darījumu uzraudzībai no valsts reģistriem, tādējādi samazinot slogu klientiem. Ievērojot minēto, Likumprojekts ir pretrunā arī Samērīguma plānā noteiktajam. Samērīguma plāna 6.uzdevums ir vērsts uz Likumā noteiktās informācijas klienta izpētei no valsts reģistriem pieejamību vienuviet, kas Likumprojekta ietvaros nav ņemts vērā. Lai gan Likumprojekta anotācijā minēts, ka piemērotākais un efektīvākais risinājums informācijas pieejamības nodrošināšanai, tajā skaitā no administrēšanas viedokļa ir atsevišķa informācijas nodošanas kanāla izveide Likuma subjektiem, pats Likumprojekts šādu kanālu nenosaka, un ņemot vērā plānoto spēkā stāšanās termiņu, nav arī nekādā veidā sasaistīts ar Samērīguma plāna 6.uzdevumā noteiktā uzdevuma, kas paredz vienota kanāla nodrošināšanu, izpildes termiņu. Norādām, ka **Asociācija nevar atbalstīt pieeju, kas pretēja līdz šim panāktajām vienošanām ar valdību un institūcijām par risinājumiem samērīgai un saprātīgai NILLTPF novēršanas prasību piemērošanai** un aicina to nedarīt arī citām iesaistītajām pusēm, saglabājot solījumus un vīziju par iespējami ātrāku, lētāku, bet vienlaikus drošu finanšu pakalpojumu pieejamību.

Ievērojot minēto, Asociācija lūdz Finanšu ministriju, sadarbībā ar citām atbildīgajām ministrijām un Ministru prezidentu, rast iespēju nodrošināt Likumā noteikto pienākumu izpildei nepieciešamo datu pieejamību **bezmaksas ikvienam Likuma subjektam**.

Papildus Asociācija kontekstā ar Digitālās transformācijas pamatnostādnes iezīmētajām vīzijām un saistībā ar apstākli, ka informācijas bezmaksas nodrošināšanas iespējas Likuma subjektiem rada informācijas izsniegšanas izdevumus valsts reģistru informācijas sistēmām, lai nodrošinātu izvērtējumu par to vai informācijas saņēmējs ir Likuma subjekts, **aicina vienlaikus izvērtēt iespēju visu attiecīgo reģistru informācijas izsniegšanas funkcijas turpmāk finansēt no valsts budžeta līdzekļiem, piedāvājot informāciju bezmaksas ikvienam, kuram saskaņā ar normatīvajiem informācija var tikt izsniegta**. Vēršam uzmanību, ka personu datu aizsardzības prasības ir jāievēro neatkarīgi no tā, vai informācija ir par maksu vai bezmaksas. Lai nodrošinātu atbildīgu un saprātīgu rīcību ar valsts budžeta līdzekļiem, Asociācija lūdz izvērtēt un noteikt, ka katrai no atbildīgajām ministrijām budžeta pieprasījumi savā pārraudzībā esošo reģistru informācijas izsniegšanas funkciju finansēšanai no valsts budžeta ir veidojami kopsakarā un vienlaikus ar Digitālās transformācijas pamatnostādnes paredzēto datu pārvaldības modeļu vienādošanu. Pārskatot reģistru informācijas izsniegšanas kanālus un procesus, jārod efektīvākais, resursu ekonomiju un ilgtspējīgu attīstību veicinošākais, mūsdienu datu apstrādes prasībām atbilstošs un drošs risinājums, lai nodrošinātu bezmaksas informācijas izsniegšanu ikvienam, kam ir tiesības informāciju saņemt.

Tāpat Asociācija vērš uzmanību, ka jau šobrīd minētajos Likuma pantos (10.¹ panta pirmās daļas 2. punkts un 41. panta otrās daļas 2., 3., 4., 5., 6. un 7. punkti) norādītā informācija praksē, pat par maksu, virknei Likuma subjektu nav pieejama vai arī ir pieejama neadekvātos termiņos, kas liedz sniegt pakalpojumus adekvātos termiņos. Valsts reģistru informāciju sistēmu turētāji nav informēti ne par NILLTPF novēršanas prasībām, ne to kāda informācija kā un kāpēc Likuma subjektiem ir nepieciešama, ne arī par to cik plašs ir Likuma subjektu loks.

Papildus līdzās vienlīdzīgu tiesību informācijas pieejamībai nodrošināšanai visiem Likuma subjektiem risināšanai būtu pārskatāms arī šobrīd Likumā minētais informācijas apjoms, kas pieejams Likumā noteikto prasību izpildei. Proti, nepieciešams pārliecināties, ka informācija, kas valsts reģistru pusē pieejama un, kas nepieciešama klientu izpētes prasību izpildei, ir Likuma subjektiem pieejama. Tāpat Likums pārskatāms un pārskatāmas visas normas, kas neizriet no starptautiskajiem normatīvajiem aktiem vai standartiem, bet, kas varētu tikt interpretētas tā, ka Likuma subjektam ir papildus pienākums iegūt informāciju no klienta, arī gadījumos, ja informācija iegūta, tajā skaitā informāciju aktualizējot, no valsts reģistriem.

Asociācija norāda arī, ka Likumprojekta 1. pantā noteiktais, ka Likuma 5.¹ panta otrajā daļā minēto reģistru pārziņiem un turētājiem ir tiesības piekļūt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra rīcībā esošiem datiem par Likuma subjektiem un to uzraudzības un kontroles institūcijām, lai identificētu Likuma subjektus un to pārstāvjus, kas ir tiesīgi pieprasīt un saņemt minēto informāciju, nav izpildāms. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra rīcībā nav izsmēlošu datu par Likuma subjektu pārstāvjiem, kas ir tiesīgi pieprasīt un saņemt Likuma 5.¹ pantā minēto informāciju.

Papildus Asociācija **lūdz izvērtēt un rast risinājumu sekojošiem priekšlikumiem, kas uzlabotu pašreizējo NILLTPF novēršanas sistēmu, padarītu to taisnīgāku, efektīvāku un visām pusēm samērīgāku.**

Likuma 43. panta otrajā daļā noteikts, ka ja kredītiestāde vai finanšu iestāde Likuma 28. panta otrajā daļā vai citos Likumā noteiktajos gadījumos pēc savas iniciatīvas izbeidz darījuma attiecības ar klientu, slēdzot attiecīgos klienta kontus, kredītiestāde vai finanšu iestāde tajos esošos naudas līdzekļus saskaņā ar klienta norādījumu pārskaita uz šā paša klienta norēķinu kontu citā kredītiestādē vai finanšu iestādē vai uz kontu, no kura naudas līdzekļi iepriekš saņemti. Asociācija vērš uzmanību, ka prasība naudas līdzekļus pārskaitīt uz paša klienta norēķinu kontu citā kredītiestādē vai finanšu iestādē vai uz kontu, no kura naudas līdzekļi iepriekš saņemti neizriet ne no starptautiskajiem, ne Eiropas Savienības tiesību aktiem, ne arī starptautiskajiem standartiem. Tāpat norādāms, ka minētie gadījumi nevar iestāties situācijās, kurās pastāv pamatotas aizdomas, ka notiek vai ir veikts noziedzīgs nodarījums, tai skaitā NILLTPF vai šo noziedzīgo nodarījumu mēģinājums, jo šādos gadījumos saskaņā ar Likuma 32.¹ pantu Finanšu izlūkošanas dienests lemj par līdzekļu iesaldēšanu. Tātad ieviestie kontroles mehānismi varētu tikt vērtēti kā nesamērīgi un neatbilstoši iepretim personas tiesībām uz īpašumu. Ievērojot minēto, **Asociācija aicina pārskatīt 43. panta otro daļu un noteikt, ka klienta ar kuru tiek izbeigtas darījuma attiecības naudas līdzekļi saskaņā ar klienta norādījumu var tikt pārskaitīti uz jebkuru klienta norādītu norēķinu kontu citā kredītiestādē vai finanšu iestādē.**

Tāpat Asociācija aicina virzīties ar drosmīgiem lēmumiem NILLTPF novēršanas uzraudzības institūciju uzraudzības institucionālās sistēmas optimizācijā un iespējami ātrāk izvērtēt un sniegt priekšlikumus par nepieciešamajiem tiesību aktu grozījumiem NILLTPF novēršanas uzraudzības funkciju centralizācijai. Asociācija vērš uzmanību, ka **vēl joprojām nav veikts kvalitatīvs izvērtējums par to, vai kredītiestāžu meitas sabiedrības, kas sniedz finanšu līzingu pakalpojumus, attiecībā uz NILLTPF riskiem būtu nepieciešams uzraudzīt FKTK, nevis PTAC,** kaut gan minētais uzdevums Ekonomikas ministrijai saskaņā ar Pasākumu plāna NILLTPF novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam 3.6. pasākumu bija jāveic līdz 2020. gada 31.decembrim. Asociācijas viedoklis Ekonomikas ministrijai par attiecīgo jautājumu pievienots šai vēstulei pielikumā.

Asociācija pateicas Finanšu ministrijai par sadarbību un iesaisti NILLTPF novēršanas aktuālo jautājumu risināšanā, kā arī pauž gatavību un interesi sniegt nepieciešamo atbalstu turpmākajā Likumprojekta precizēšanas procesā no savas puses.

Pielikumā: Asociācijas 2020. gada 11. decembra vēstule Nr. 1-23/224 Ekonomikas ministrijai par uzraudzības funkciju maiņu (datne: 224_1_23_224_e_EM).

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanita Bajāre

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Laima Letiņa, laima.letina@financelatvia.eu